

De tio budorden

Templet i Jerusalem var av största betydelse för judarna vid Jesu tid. Det var Guds heliga hus, där skulle man offra och tillbe och lovsjunga den Allrahögste. Allt var så heligt, så heligt!! Men när det gällde inkomster hade man inga problem med att kompromissa med marknadskrafterna. Business före religion! – Därför rensar Jesus med profetiskt våld tempelplatsen. Han vill symboliskt återställa templets helighet och renhet.

Med sin protesthandling inskärper Jesus **de första budorden**: att Israels folk ska hålla heligt Herrens namn och sabbaten och framför allt inte ha andra gudar – till exempel pengar – vid sidan om den ende Guden. Jesus avskaffar inte lagen utan ger lagen innehåll.

Budorden har sedan förbundet slöts på berget Sinai alltid varit rättesnöret för gudsfolkets handlande. Inte bara gentemot Gud utan också gentemot medmänniskan: att hedra sina föräldrar, att inte dräpa, att inte begå äktenskapsbrott, att inte stjäla, att hålla sig till sanningen och att inte begära det som tillhör nästan. Ett samhälle fungerar bara om man iakttar dessa moralregler. De är fundamentet till den mänskliga civilisationen. De står för **Livets kultur** (som påven säger).

Budorden som moraliskt rättesnöre kunde egentligen har formulerats i vilket samhälle som helst. Men för Israel bygger de på folkets viktigaste erfarenhet, nämligen att Gud har befriat dem ur slaveriet och fört dem till friheten i Israel: *Jag är Herren, din Gud, som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trälldomshuset.* Av detta följer: *Därför ska du inga andra gudar ha vid sidan av mig.* Och de andra budorden som svar på Guds räddning. Man kunde förenklat säga: **Först tro, sedan moral.**

Dessa tio, eller rättare sagt nio budord (de sista två betecknar ju egentligen samma sak, nämligen begäret) har **i judendomen** studerats och diskuterats i varje generation. Man har arbetat fram vilka konsekvenser varje budord har för alla tänkbara livssituationer. Genom tillägg och förklaringar har reglerna vuxit och vuxit, så att bara en lärd rabbin kan överblicka de flesta. Dessa debatter har under århundraden sammanfattats i Talmud, ett verk som omfattar fler böcker än hela Nationalencyklopedin. Reglerna ska skydda religionen och samhället, de bildar ett staket kring det rätta livet. Judarnas lärda har stött och blött dessa lagar, har sällan funnit en lösning som accepterats av alla andra och har även funderat hur man kan hitta kryphål i föreskrifternas staket. Och när allt

kommer omkring gäller grundregeln: **Livet först!** Så ropar man också som lyckönskan: Le Chaim! Till livet!

Och vi kristna? Vi följer **Kristus**. Han retade de skriftlärdade som var så stolta över sina hundratals påbud och förbud. Han sade i många liknelser: Se människan, se den som är i nöd! Och kom ihåg att Gud är som en barmhärtig fader! I stället för att lägga ut och brodera ut, har Jesus koncentrerat alla dessa regler i ett enda bud, i det dubbla budordet: *Älska Gud och älska din nästa!* Gud förväntar sig av oss en enda moralisk hållning: **kärlek**. Det är kärnan i all moral. Utan denna mittpunkt är både Gamla testamentets budord, kyrkorätten, samhällets lagar och påvens, biskoparnas eller prästernas förmaningar ganska livlösa, ytliga och formella.

Men också vi kristna måste **översätta kärleksbudet** till våra olika livssituationer och lära oss att urskilja. Påven Franciskus betonar ofta att vi ska se den konkreta situationen med urskiljande. Etik och moral är omfattande studieämnen för varje prästkandidat. Katolska kyrkans katekes har många paragrafer som tolkar kärleksbudet. Där finns nästan allt från preventivmedel till preventivkrig. Och såsom bland judiska lärda står livet först. Dessutom är – såsom hos judarna – en del frågor också i den kristna moralen omdiskuterade. De har bedömts av Kyrkans ledning olika under århundradenas lopp – t.ex. slaveriet, religionsfriheten och dödsstraffet.

Ändå bör det vara självklart för en katolik att först och främst lyssna till kyrkans läroämbete och till Kyrkans 2000-åriga erfarenhet. Men om läroämbetets argument inte övertygar, fast man har studerat dem ordentligt (och ödmjukt!), så måste man följa **samvetets röst**. Det känsliga samvetet har absolut auktoritet. Så lär vår kyrka.

Låt mig avsluta med ett **själavårdsråd**: I tveksamma fall kan man alltid föreställa sig att Jesus Kristus står vid ens sida. Jag möter hans blick – och då förstår jag hur jag ska handla: kärleksfullt!